

Voorstel

Waterschap Veluwe

Steenbokstraat 10

Postbus 4142

7320 AC Apeldoorn

[T] (055) 527 29 11

[F] (055) 527 27 04

[E] waterschap@veluwe.nl

[I] www.veluwe.nl

Aan algemeen bestuur

25 november 2009

Portefuillehouder A. Nooteboom

Datum 11 november 2009
Opgemaakt door Planvorming
Beleidsproduct 00001

Onderwerp Groenblauwe diensten
Nummer 186460
Code 00001

Samenvatting

1 Beslispunten

- Kennisnemen van de ontwikkeling van een stimuleringsprogramma groenblauwe diensten door de provincie Gelderland;
- Kennisnemen van groenblauwe diensten als mogelijk instrument om waterschapsopgaven te realiseren;
- Instemmen met de deelname van Waterschap Veluwe aan de verdere uitwerking van groenblauwe diensten;
- Instemmen met het voorstel van de provincie Gelderland om een (pakket aan) pilot(s) te realiseren met een totale omvang van € 500.000,- (waarbij Waterschap Veluwe voor € 250.000,- bijdraagt). Deze uit te voeren in 2010 en daarbij als randvoorwaarde te stellen dat voor deze afspraak een inspanningsverplichting geldt.

2 Aanleiding

Directe aanleiding van dit voorstel is het verzoek van de provincie Gelderland om samen met de Gelderse Waterschappen pilots voor blauwe diensten te starten. De provincie reserveert hiervoor budget en vraagt van de waterschappen hierin op basis van een 50/50 verdeling te participeren. Blauwe diensten maken onderdeel uit van het totale pakket groenblauwe diensten.

3 Groenblauwe Diensten

Naar aanleiding van het coalitieakkoord uit 2007 wil de provincie Gelderland een stimuleringsprogramma groenblauwe diensten opstellen. Groene diensten richten zich vooral op versterking van het landschap en blauwe diensten zijn vooral bedoeld om de waterkwaliteit te verbeteren of om (extra) waterberging te realiseren. Bij groene diensten kan gedacht worden aan het aanleggen en onderhouden van heggen, houtwallen en andere kleinschalige landschapelementen. Bij blauwe diensten kan gedacht worden aan

Waterschap Veluwe

de aanleg van een poel, het onderhouden van een natuurvriendelijke oever of de aanleg van een kleinschalige waterberging. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de blauwe diensten.

Momenteel zijn er binnen de provincie Gelderland nog geen regelingen beschikbaar voor blauwe diensten. Wel zijn er twee provinciale regelingen op basis waarvan subsidie aangevraagd kan worden voor groene diensten. Dit zijn de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (PSAN) en de Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer (PSN). Beide regelingen vallen onder het Programma Beheer. Per 1 januari 2010 worden deze vervangen door het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Onzeker is of deze datum wordt gehaald. Bij Gedeputeerde Staten ligt het voorstel om het SNL gefaseerd in te voeren.

Bovenstaande heeft er toe geleid dat de provincie Gelderland de Gelderse waterschappen heeft gevraagd mee te denken over mogelijk te ontwikkelen blauwe diensten, om deze vervolgens in het nieuwe subsidiestelsel (als blauwe dienst) op te nemen. Belangrijk kenmerken daarbij zijn:

- medewerking geschiedt op basis van vrijwilligheid;
- alleen bovenwettelijke maatregelen kunnen in aanmerking komen (dus niet de gewone landbouwpraktijk / -bedrijfsvoering);
- de dienst dient betrekking te hebben op gronden van particulieren (dus geen uitbesteed onderhoud op grond van het waterschap);
- contracten voor lange duur (20-30 jaar), met 6-jaarlijkse bijstelling van vergoedingen en aanpassing van beleid / beheer.

Vanuit Waterschap Veluwe zijn vertegenwoordigers van de afdeling Planvorming en Onderhoud bij de ontwikkeling van blauwe diensten betrokken.

4 Vertrekpunten bij blauwe diensten

Tal van blauwe diensten zijn denkbaar die door derden / grondeigenaren zouden kunnen worden geleverd en die bijdragen aan de realisatie van wateropgaven. In onderstaande tabel 1 zijn mogelijke blauwe diensten weergegeven.

Waterschap Veluwe

Tabel 1: Mogelijke blauwe diensten

Wateropgave	Maatregel (blauwe dienst)
Waterberging / Waterkwaliteit	Aanleg, inrichting en onderhoud van natuurvriendelijke oevers
Waterkwaliteit	(Ecologisch) onderhoud droge delen van natuurvriendelijke oevers
Waterkwaliteit	(Ecologisch) onderhoud van watergangen (nat profiel)
Waterkwaliteit	Akkerrand beheer
Waterkwaliteit	Beperken 'surface – runoff' (bodempassage, greppelbeheer)
Waterberging	Realisatie van kleinschalige waterberging (natuur)
Waterkwaliteit	De afvoer en verwerking van maaisel
Waterkwaliteit	Uitmijnen van landbouwgronden (zandgrond)
Waterkwaliteit	Waterzuivering d.m.v. helofyten bij (kleinschalige) erfafspoeling
Waterberging / Waterkwaliteit	Aanleg en onderhoud van paaiplassen voor vissen (visbeheer)
Waterkwaliteit / Ecologie	Aanleg en onderhoud van poelen onder invloed van het oppervlaktewater

Voor Waterschap Veluwe zijn vooral diensten die gericht zijn op het onderhouden van oevers en de afvoer en verwerking van het maaisel op dit moment het meest interessant. Deze diensten sluiten het meest aan bij de behoefte vanuit de dagelijkse onderhoudspraktijk. Daarnaast vragen sommige andere diensten een zekere mate van kennis en professionalisme van de uitvoerende partij (bijvoorbeeld een Agrarische Natuur Vereniging), waarvan nog onvoldoende duidelijk is of deze aanwezig is.

In dit voorstel wordt met blauwe diensten bedoeld:

- *het (ecologisch) onderhoud van droge delen van natuurvriendelijke oevers;*
- *de afvoer en verwerking van maaisel.*
- *akkerland beheer*

De te ontwikkelen blauwe diensten worden onderdeel van het totale pakket ('toolbox') aan groenblauwe diensten. Voor wat betreft de blauwe diensten kunnen de afzonderlijke waterschappen gaan putten uit deze toolbox. Daarbij geldt dat vanuit een waterschap aanvullende voorwaarden gesteld kunnen worden voor toepassing van de blauwe diensten. Voorwaarden kunnen betrekking hebben op:

- de ligging: het toepassingsgebied van een dienst moet liggen daar waar het waterschap een duidelijk opgave heeft;
- de maatvoering: de dienst moet het beheer en onderhoud van aangrenzende trajecten van de watergang niet belemmeren doordat bijvoorbeeld bestaande onderhoudsroutes onderbroken worden. Een voorwaarde zou kunnen zijn dat een dienst zich minimaal moet bevinden tussen twee goed te bereiken punten (bijvoorbeeld tussen twee openbare wegen).

Waterschap Veluwe

- de kwaliteit: indien gewenst zou een 'kwaliteitsgarantie' gevraagd kunnen worden aan de uitvoerende partij. Zo zou een voorwaarde kunnen zijn dat de uitvoerende partij bijvoorbeeld aangesloten is bij een Agrarische Natuur Vereniging (ANV).

Blauwe diensten gelden voor de gehele provincie Gelderland, waarbij elk waterschap zelf kan kiezen welke diensten van toepassing zijn voor het betreffende beheersgebied en onder welke voorwaarden (zoals bijvoorbeeld ligging, maatvoering en kwaliteit).

In de huidige praktijk worden reeds afspraken gemaakt met grondeigenaren / derden die overeenkomst vertonen met de te ontwikkelen groenblauwe diensten. Dit 'maatwerk' is voor Waterschap Veluwe een belangrijk instrument bij het realiseren van wateropgaven en moet ook los van groenblauwe diensten inzetbaar blijven. De mogelijkheid om naast (generieke) blauwe diensten tevens maatwerk toe te passen, blijft bestaan.

Naast generieke blauwe diensten blijven maatwerkafspraken tussen waterschap en grondeigenaren mogelijk.

5 Argumenten

Er zijn een aantal argumenten te geven om de mogelijkheden van groenblauwe diensten verder te onderzoeken en om in ieder geval betrokken te blijven bij verdere ontwikkeling daarvan:

Visie 2015

In de Visie 2015 wordt aangegeven dat Waterschap Veluwe zich meer wil richten op de samenleving door een toegevoegde waarde te leveren door (bijvoorbeeld) integratie van waterbeheer met recreatie en plattelandontwikkeling. Hierbij wordt de belevingswaarde van water als belangrijk element genoemd. Waterschap Veluwe wil intensief samenwerken met ondermeer belangengroeperingen, andere overheden en collega waterschappen en staat anno 2015 met beide benen in de maatschappij. Groenblauwe diensten zijn in beginsel bruikbare middelen om bovengenoemde aspecten uit de visie 2015 te realiseren.

Daarnaast kunnen zij als 'smeermiddel' gebruikt worden in gebiedsprocessen omdat niet alleen ingezet wordt op wat de 'overheden' willen, maar door ook mogelijkheden te bieden voor datgene wat de eigenaren / gebruikers willen.

Waterschap Veluwe

Realisatie van wateropgaven

Uitgangspunt bij groenblauwe diensten is dat deze ingezet worden om de bestaande wateropgave van Waterschap Veluwe te realiseren. Het gaat niet om het realiseren van nieuwe ideeën.

Met het aanbieden van vergoedingen voor groenblauwe diensten kan met name aan kwaliteitsdoelstellingen worden bijgedragen en aan meer ecologische inrichting en beheer van wateren. Het geeft extra mogelijkheden om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW) met vrijwillige medewerking van grondeigenaren.

Waardevol landschap

Beheer van waardevol landschap vraagt om samenwerking tussen overheden en particuliere grondeigenaren. De grondeigenaren zijn de beheerders, de overheid vertegenwoordigt het publieke belang. Met groenblauwe diensten wordt beoogd een kwaliteitsimpuls te geven voor herstel en beheer van het buitengebied in brede zin. Water is daarbij integraal onderdeel en vaak drager van het landschap. Met groenblauwe diensten kan het waterschap dus een bijdrage leveren aan het waardevolle landschap.

6 Maatschappelijk draagvlak

Vanuit een aantal maatschappelijke invalshoeken is er een toenemend draagvlak voor dergelijke diensten merkbaar. In de eerste plaats merken we dat zelf aan het aantal verzoeken van particulieren / grondeigenaren die een eigen initiatief willen combineren met bijvoorbeeld de herinrichting van een oever. Daarnaast zijn zogenaamde Agrarische Natuurverenigingen (ANV's) in opkomst waar agrariërs zijn aangesloten die landschapsbeheer (tegen vergoeding) in hun eigen bedrijfsvoering hebben geïntegreerd. Veel groenblauwe diensten worden in den lande al uitgevoerd door dergelijke ANV's. Ook andere organisaties, zoals bijvoorbeeld particulier grondbezit of IVN geven ook aan hiervoor in aanmerking te willen komen.

Daarnaast is de 'algemene' behoefte merkbaar om water meer zichtbaar en beleefbaar te maken. Dit aspect komt bijvoorbeeld naar voren bij de diverse gemeentelijk waterplannen die inmiddels zijn opgesteld. Naast fraai stedelijk water wil men ook meer kunnen recreëren langs en op het water (bijvoorbeeld wandelen, fietsen en kanoën). Een natuurlijke inrichting van het water staat dan als wensbeeld meestal voorop.

We bevinden ons kortom in een tijd waarin water als integraal onderdeel van het landschap wordt gezien, burgers meer van het water willen genieten en mogelijkheden aanwezig zijn (via individuele grondeigenaren, ANV's) om dit te realiseren.

Waterschap Veluwe

7 Bestuurlijke/juridische consequenties

Dit voorstel heeft geen bestuurlijke/juridische consequenties. De verdere ontwikkeling van de organisatie- en financieringsstructuur rond groenblauwe diensten kan dit mogelijk wel hebben. Essentieel is namelijk dat een 'externe' organisatie (Landschapsfonds) centraal staat bij het al dan niet verlenen van subsidie (en dus waterschapsgelden) aan groenblauwe diensten. Dit zou gezien kunnen worden als een (te grote) verslechtering van de regiefunctie van het waterschap inzake blauwe diensten.

8 Financiën/begroting

De uiteindelijke financieringsstructuur zal de aankomende jaren nader vorm moeten gaan krijgen (zie ook punt 8 van dit voorstel). De vergoedingen voor groenblauwe diensten zijn direct gekoppeld aan de Catalogus Groenblauwe Diensten.

De Catalogus groenblauwe diensten is een overzicht van vergoedingen die overheden in Nederland mogen geven aan grondeigenaren die een groenblauwe dienst leveren. Deze diensten kunnen gaan over natuur en landschap, cultuurhistorie, recreatie of waterbeheer. De vergoedingen zijn gebonden aan een maximum om oneerlijke staatssteun te voorkomen. De Europese Commissie ziet hierop toe. De Catalogus groenblauwe diensten geeft per dienst aan wat dit maximum is. De Catalogus groenblauwe diensten is beschikbaar via een digitale applicatie. Provincies, gemeenten en waterschappen kunnen via deze applicatie een groenblauwe dienst aanmaken. De applicatie is te bereiken via de link via www.catalogusgroenblauwediensten.nl

De provincie Gelderland stelt voor om inhoudelijk de blauwe diensten te verkennen door samen met de Gelderse waterschappen in 2010 pilots voor blauwe diensten te starten. De provincie reserveert hiervoor € 1.000.000,- wat neer komt op een bijdrage van € 250.000,- per waterschap. Daarbij gaat de provincie uit van een 50/50 financiering hetgeen betekent dat elk waterschap ook € 250.000,- bijdraagt. Voor Waterschap Veluwe betekent dit dat de pilot(s) een omvang hebben van in totaal € 500.000,-. Dit voorstel van de provincie is ambtelijk in augustus 2009 en bestuurlijk in september 2009 besproken met Waterschap Veluwe. Door Waterschap Veluwe is daarbij aangegeven welwillend tegenover dit voorstel te staan.

Bij het verder uitwerken van de pilot wordt voor de financiering van het waterschapsdeel uitgegaan van twee strategieën: of de pilot ontlast de exploitatiebegroting of het komt als innovatie ten laste van de projectkosten.

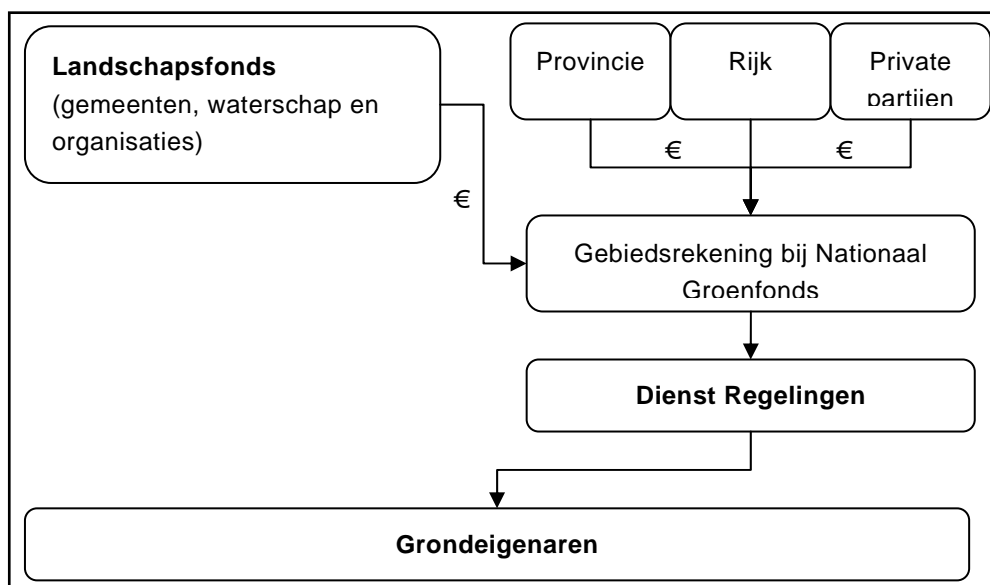
Waterschap Veluwe

9 Organisatie- en financieringsstructuur voor groenblauwe diensten

In deze pilotfase is de organisatie rechtstreeks tussen waterschappen en provincie. Het is nog niet duidelijk welke organisatie- en financieringsstructuur er uiteindelijk gaat komen. Wel is door de provincie Gelderland aangegeven dat zij de wens hebben om de uitvoering van groenblauwe diensten via een Landschapsfonds (als gebiedsloket) op te pakken en dat de waterschappen zich op termijn daar bij aansluiten.

Bij deze landschapsfondsen staan de gemeenten centraal in de lokale samenwerking met organisaties met wie zij samen een landschapsfonds gaan vormen. Naast het organiseren van een Landschapsloket stellen de gemeenten eerst een Gebiedsuitvoeringsplan (GUP) op. Hierin staan de ambities beschreven die de gemeente heeft voor aanleg en beheer van landschapselementen en blauwe diensten. Ook definiëren zij daarin welke diensten verleend worden op basis van de Catalogus Groenblauwe Diensten. Deze Catalogus beschrijft welke diensten volgens de Europese Unie voor subsidie in aanmerking kunnen komen, zonder dat daarbij sprake is van staatssteun. Tenslotte bevat het GUP een financiële paragraaf waarin de kosten worden begroot, uitgaande van vijftig procent lokaal geld en vijftig procent provinciaal geld. Op basis van het GUP en de gemeentelijke financiering verleent de provincie haar subsidie.

Dienst Regelingen is voorzien als instantie die de uiteindelijke beschikking/contract met de grondeigenaren regelt. Het Landschapsfonds fungeert als opdrachtgever richting Dienst regelingen. Een globaal inzicht in de geldstromen, zoals de provincie op dit moment voorstaat, wordt in onderstaande figuur gegeven.

Datum 11 november 2009
Onderwerp Groenblauwe diensten
Blad 8 van 11

Waterschap Veluwe

10 Standpunt commissie Water

De commissie Water adviseert conform voorstel.

11 Vervolg

- De blauwe diensten zullen in de nabije toekomst verder worden ontwikkeld. Dit betekent dat wij samen met de andere Gelderse waterschappen en de provincie Gelderland in gesprek blijven over de inhoudelijk kant van (met name de) blauwe diensten.
- De organisatie- en financieringsstructuur zal in de aankomende jaren nader uitgewerkt worden. Voorzien kan worden dat de vraag aan Waterschap Veluwe gesteld gaat worden hieraan deel te nemen.
- Na instemming door u zal het verzoek van de provincie om deel te nemen aan een pilot verder vorm gegeven moeten worden. Op dit moment bestaat nog geen concreet beeld over een dergelijke invulling.

Het college van dijkgraaf en heemraden.

Waterschap Veluwe

BIJLAGE 1: Programma Beheer

Programma Beheer bestaat uit twee subsidieregelingen; de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (PSAN) en de Provinciale Subsidieregeling Natuur (PSN). Binnen deze regelingen bestaan subsidiemogelijkheden voor de aanleg en het beheer en onderhoud van natuur, bos en landschap.

Welke regeling is voor mij van toepassing?

Wanneer het perceel waarop u subsidie wilt aanvragen uit landbouwgrond bestaat, kunt u subsidie aanvragen binnen de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer. De Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer is van toepassing indien het een bos of natuurterrein betreft of als u uw landbouwgrond blijvend om wilt vormen naar natuur. Beide regelingen bieden geen mogelijkheden voor erf en tuin, daarvoor bestaan mogelijkheden binnen de provinciale Subsidieregeling Vitaal Gelderland.

Voor meer informatie over deze regelingen:

Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (PSAN)

Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer (PSN)

Doelen Programma Beheer

Programma Beheer kent meerdere doelen:

- Meer particulieren bij natuurbeheer betrekken. Particulieren zijn een belangrijke doelgroep van Programma Beheer. Zij kunnen zowel individueel als in samenwerkingsverband subsidie aanvragen.
- Sturen op resultaat. De subsidie is gebaseerd op doelpakketten en heeft een looptijd van 6 jaar. Elk pakket beschrijft het natuurdoel dat wordt nagestreefd en wat daarvoor van u verwacht wordt.
- Meer natuur, bos en landschap realiseren binnen en buiten de Ecologische Hoofdstructuur.

Van landelijke regeling naar provinciale regeling

De SAN en de SN zijn per 1 januari 2007 opgegaan in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Hierdoor zijn de SAN en de SN geen rijksregelingen meer, maar provinciale regelingen. De SAN is nu dan ook PSAN geworden en de SN heet nu PSN.

Datum 11 november 2009
Onderwerp Groenblauwe diensten
Blad 10 van 11

Waterschap Veluwe

Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL)

In het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) koopt BBL cultuurgrond aan met het doel om hier natuur te realiseren. BBL biedt de gronden ook aan particulieren aan die bereid zijn de natuurdoelen te realiseren middels de Provinciale Subsidieregeling Natuurbeheer (PSN). Voor meer informatie klik [hier](#).

Samenwerken
aan
water

Datum 11 november 2009
Onderwerp Groenblauwe diensten
Blad 11 van 11

Waterschap Veluwe

BIJLAGE 2: Invoering Natuur- en Landschapsbeheer

Gedeputeerde Staten van Gelderland stellen Provinciale Staten voor het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) gefaseerd in te voeren. De reden hiervan is dat de goedkeuring door de Europese Commissie niet voor het eind van dit jaar wordt verwacht.

Het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer leidt tot een vereenvoudiging van het huidige stelsel Programmabeheer, waarmee agrariërs en andere grondbezitters subsidie kunnen aanvragen voor het realiseren en beheren van natuur op hun grond. Het zou per 1 januari 2010 in werking treden

Consequenties

Het onderdeel natuurbeheer zal nog niet worden opengesteld. Dat zal pas per 1 januari 2011 gebeuren. Het onderdeel agrarisch natuurbeheer treedt wel in werking, aangezien de EU daar al in eerdere fase mee heeft ingestemd. Ook de subsidie voor functieverandering van landbouwgrond in natuur en voor inrichting treden per 1 januari 2010 in werking.

Bestaande overeenkomsten

De in 2009 en 2010 aflopende overeenkomsten natuurbeheer en landschapsbeheer in natuurterreinen zouden in 2010, op basis van de huidige subsidieregeling natuurbeheer wel verlengd kunnen worden. Deze regeling zal dan ook niet worden ingetrokken per januari 2010

Besluit Provinciale Staten

Als Provinciale Staten in hun vergadering van 23 september hiermee instemmen is het vanaf 1 januari 2010 mogelijk voor agrariërs om via het nieuwe SNL subsidie aan te vragen voor agrarisch natuurbeheer.